

Sabotageresan, del 1: Skräckresan – fullständigt haveri från början.

Sverige har ju inte längre någon Inter Rail-service, så man kan inte boka platsbiljetter till tåg på kontinenten – Sverige avsäger sig allt ansvar för Inter Rail bortom Köpenhamn. Detta måste naturligtvis medföra svårigheter och komplikationer för resenären.

Han måste chansa på att få rätt platsbiljetter när han kommer fram till Köpenhamn. Man kan visserligen boka platsbiljetter på nätet men inte senare än en vecka före avresan.

Den goda nyheten var att man inte längre behövde betala halva priset för tågbiljetten inom det egna landet, utan där gällde Inter Rail på samma villkor som ute i världen.

Jag brukar föredra att ta rutten över Helsingör bland annat för att inte missa *tax free*-möjligheten och havet – på tåget över Öresundsbron satt man instängd hela vägen, för att inte tala om krånglet, trängseln och kaoset vid identitetskontrollerna vid alla tänkbara olika slusstationer på vägen in till Köpenhamn, som ju införts förra året till ve och fasa för alla pendlare. Därför steg jag av i Helsingborg och tog färjan och kunde ladda resan med både whisky och Jägermeister.

Tåget från Helsingör till Köpenhamn skulle avgå inom en timme, och jag var i god tid. Enkom därför hade jag startat från Göteborg redan klockan 9 på morgonen. Men plötsligt försvann tåget från monitorn vid avgångsperrongen i Helsingör och kom inte tillbaka.

Det var ett stort antal andra passagerare som fann sig lika snuvade som jag på tåget. Några skulle till Humlebaek och Louisiana, andra till Klampenborg och flera till Köpenhamn, ett femtiotal sammanlagt. Ingen visste någonting och ingen information gavs. I butiken där man köper biljetter visste slutligen en expedient att berätta, att en ledning hade fallit ner och att därför järnvägslinjen Helsingör-Köpenhamn för tillfället var nedlagd och avbruten på obestämd tid. Det skulle sättas in bussar, men ingen visste när.

Det var 8 grader varmt och snålblåst där ett femtiotal svenska och danska resenärer fick stå och vänta på en ersättningsbuss som aldrig kom. Vi fick stå där och frysa i en och en halv timme.

När bussen slutligen kom och omedelbart blev sprängfylld körde den in till alla hållplatser på vägen och stannade slutligen i Hellerup. Där meddelades det att den inte körde längre. Man var hänvisad till att ta tåget vidare in till Köpenhamn, men det kom aldrig något. Avgångstiderna var 14.51, 15.00 och 15.20. När det inte kom något 15.00 råddes jag att ta ett annat lokaltåg till Österport och ta bussen vidare därifrån. Som alltid med förseningar multiplicerade den ständigt sig själv. Det framkom vidare, att inget tåg kunde ta sig in till Köpenhamn, då det pågick banarbeten mellan Österport och Centralstationen.

När jag kom fram till Köpenhamns Centralstation var klockan halv 5, och alla mina anslutningar var för länge sedan förlorade. Dessutom plågades jag av en akut toalettstress, det hade varken funnits toalett på bussarna eller på lokaltåget, och förseningen var två timmar. Jag hade inget val utan måste smyga mig ner till spåren och där gömma mig bakom en pelare. Perrongen blev lokalt översvämmad.

Sedan kunde jag gå till biljettkontoret och få fram en ny resplan. Väntetiden var lång, ty kön rörde inte på sig, men till slut fick jag den nya resplanen med dubbelt så många tågbyten och ett antal timmars väntetid under natten i Hamburg.

Kort sagt, värre kunde det knappast bli. Aldrig tidigare hade det hänt mig att en tågledning rasat ner för just det tåg som var viktigast för min resa.

Jag kunde dock koppla av på *Kokken Karry*, den nepalesiska restaurangen på stationen, och få en liten nödortfött middag med ris och kyckling. Där skrevs detta.

Sällan har dock en resa börjat sämre. Haveriet erinrade närmast om Ödesresan 1997 när jag blev bestulen på reskassan i Sikkim och missade flyget hem från Delhi, samt om när jag blev plundrad vid gränskontrollen till Serbien 1994 när inbördeskriget just hade satt i gång. Risken var att detta bara var början.

Det var bara att ta i tu med gatloppet. Tåghaveriet i Helsingör, 1,5 timmars väntan på ersättningsbuss med 50 andra i blåsten och kylan, avlämpningen i Hellerup, tåget som därifrån inte gick längre än till Österport, då järnvägen från Österport till Hovedbanestasjonen var tillfälligt nedlagd, ny buss till Centralstationen i all storstadstrafikträngseln och väntan i lång kö på platsbiljetter på stationen med panikartad toalettbrådskan mellan varven var bara början. Man fick ta tåget till Fredericia, där vänta en timme på tåget till Flensburg, där vänta en timme på tåget till Neumünster och där vänta en timme på tåget till Hamburg. I Hamburg fick man under natten vänta tre timmar på första morgontåget till München.

Vad har hänt med Europas järnvägar? Förr kunde man ta ett direkt tåg mellan Köpenhamn och Hamburg och åtminstone ett direkt tåg mellan Köpenhamn och München över Puttgarden. Allt detta verkade vara bortrationaliserat fast motsatsen.

del 2: Påsken

En absurd situation i Fredericia: jag ville bara ha en kopp kaffe. Det var en helt vanlig kiosk men med ganska lång kö till kassan, men själva kaffeserveringen tycktes vara närmast utgången. Där fanns alla varianter att tillgå: *irish*, *lemon chai*, *latte chocolate*, och även några kaffebehållare, men det framgick ingenstans vad kaffet kostade. Det fanns andra utbud: 2 croissanter för 20 kr, och alla möjliga kombinationer med allt möjligt, men ingenstans stod det att man bara kunde ta en enkel kopp kaffe eller vad en sådan kunde kosta. Därför tvekade jag. Frestelsen var stor att helt enkelt ta sig en kopp kaffe ur kranen och försvinna, då utgången låg närmast, utan att bry sig om kostnadsproblemet, men också inför detta tvekade jag. Då råkade det stå en halv bägare kaffe med mjölk bredvid automaten, som någon lämnat kvar eller glömt. Den täckte precis mitt behov. Jag tog hand om den, ingen klagade, ingen tog betalt, och alla var nöjda.

I Hamburg måste jag vänta 4,5 timmar i natten på stationen på anslutningen. Det fanns ingen väntsal, och det enda öppna stället var ett ölkafé högst upp, som tydligen hade ruljans 24 timmar om dygnet. Där trängdes alla. Där fick man slå sig ner på en bänk och inte för ett ögonblick överge den prisvärda platsen, som i så fall genast tacksamt ockuperades av en annan.

Men resan Hamburg-Verona avlöpte bekymmersfritt med bara ett kort byte i München. Det italienska tåget var inte ens överfullt, så det var onödigt att jag försäkrat mig om en platsbiljett i Köpenhamn.

Det blev varmt så fort man kom över den italienska gränsen, och i Rovereto visade temperaturen på 20 grader, men det var ganska molnigt.

Alberto var kvar i sin affär, men han arbetade nu för sista året: vid 74 var han nu nödsakad att äntligen gå i pension. Han noterade att jag kommit tillbaka till Verona till påsken fastän Achille var borta.

Kusin Paolo och Gabriela tog mig översvallande väl om hand som vanligt. Jag hade inget riktigt program för min vistelse, men de improviserade gärna. Redan följande dag begav vi oss båda till Achilles grav, som jag fotograferade, till Borghello, en av Italiens erkänt vackraste byar vid floden Muncio, och på kvällen på ett besök hos Ida (93).

Det var inte mycket kvar av henne, och det var smärtsamt att se hur Paolo ändå bjöd till för att ta hand om sin mor, som knappast reagerade. Till all lycka råkade även Cristinas samt Giordano med Barbara vara där utom Idas hemtjänst Tatiana från Moldavien.

Före det hade vi gjort en liten rundtur i centrum och råkat ut för en rejäl åskskur, som rensade luften. Det hade inte regnat i Verona på månader, och regnet gjorde ordentlig nytta hur kort det än var. Våren hade visserligen gjort framsteg, syrenerna och maskrosorna var utblommade, men ändå var det inte varmt. I Göteborg var temperaturen mellan 6 och minus 3 grader, och i Danmark var det frost.

I fem år hade Paolo regelbundet dagligen skött om sina gamla föräldrar med att hälsa på dem varje dag, hjälpa dem med alla praktiska saker och sköta om deras medicinering och hemtjänst. Nu var Achille borta, men Ida var kvar som ett ömkligt vrak som bara kunde hållas flytande genom konstant konstgjord andning. Hon var dessutom besvärlig, klagade på allt, ringde läkaren mitt i natten och höll på, medan Paolo snällt uppvaktade henne, masserade henne och underhöll henne med uppjudande av övermänskliga humanitära krafter – han var helt slut efteråt och rörd till tårar inför bevittnandet av hur hans mor mer och mer förföll som människa till ett levande lik som bara krävde och ingenting gav. Achille hade stått ut med hennes negativism och uthärdat hennes deprimerande andefattigdom under ett ständigt tilltagande lidande martyrium under sina sista 40 år, och nu var det bara Paolo som kunde bry sig om henne på allvar som den idealiskt goda son han var, vilket var lika nedbrytande för honom som det varit för Achille.

Vår stora påsklunch i år blev bara för nio personer, då Federica med familj (5 personer) i år begivit sig till Ravenna och havet och Cristina stannade hos sin mor. Vi var på ett nytt ställe som var hur fint som helst, men det blev inget efterspel uppe i Castagnè. Achilles frånvaro var alltför djupt kännbar, och ändå var han med oss.

Däremot vandrade vi upp till Castagnè från Briccio på annandagen i idealiskt väder. Vandringsen dit upp tog två timmar, och där hade vi lunch på en ny trattoria, som var till så stor belåtenhet, att vi beslöt att satsa på den inför nästa års påsklunch. Den låg ju färdigt i Castagnè, var enkel och anspråkslös i vänlig naturlighet, och vi åt gott och rikligt. Det var plåster på sårerna efter den nästan beklämmande familjelunchen igår med så många frånvarande, och Achille, som den mest frånvarande igår, verkade vara som mest med oss idag.

del 3: *Utflykter*

Vi gjorde några fantastiska utfärder. Vi gjorde en kyrkvandring till sådana svårtillgängliga kyrkor som nästan aldrig var öppna. En av dem var den lilla kyrkan ovanför den romerska amfiteatern, som var försedd med en ikonostas – det finner man nästan aldrig i katolska kyrkor.

En annan var Santa Maria di Nazaret högt uppe på berget strax norr om Don Calabria-institutet. Även denna kyrka hörde till detta institut. Don Calabria hade själv funnit platsen, ett vanligt boningshus, och velat köpa det för att omvandla det till en kyrka och hem för vilsna pojkar men saknat pengar. Han hade tiggat hos sin biskop, men denne hade inte kunnat hjälpa honom. Då hade han skrivit en revers till husets ägare, genom vilken han förband sig att betala det fulla priset inom en månad. Om det inte skulle gå skulle reversen förfalla och transaktionen gå tillbaka.

Tre dagar innan den förföll uppsöktes han av en änka som frambar en börs till honom som råkade innehålla den exakta köpesumman. "En ängel besökte mig i drömmen och sade mig att jag skulle göra detta offer," berättade änkan. Och så förvärvade Don Calabria vad som blev Santa Maria di Nazaret, ett annex till hans stora institut, som i regel aldrig var öppet för besökare. Nu råkade det vara öppet just idag när vi råkade komma förbi, då föreståndarinnan denna dag fått i uppdrag att visa runt detta sanktuarium för tre brasilianska pilgrimer.

Till en annan kyrka kom vi fram minuterna före stängningsdags vid middag. Föreståndarinnan hade just låst porten för att gå, när vi kom, men då det var fem minuter kvar låste hon upp och visade oss runt.

Denna dag besökte vi också det afrikanska muséet, som var ett etnografiskt museum med konstföremål mest från Kongo som samlats av italienska missionärer under ledning av Daniele Comboni från Verona, som dog 1881. En av dessa afrikanska missionärer var där och nyligen hemkommen från Kongo 83 år gammal.

Men den finaste utflykten var ut till Gardasjön. Vi tog bilen till Pai och vandrade därifrån längs den vidunderliga sjön ända fram till den lilla byn Campo närmare Malcesine. Där fanns en uråldrig kyrka som visade sig vara från 1023, alltså nästan tusen år gammal. Så gammal var även byn, där det dock idag levde endast ett fåtal personer. Där fanns till och med en akvedukt från romartiden som varit oavbrutet i bruk sedan den tiden och fortfarande var det. Snacka om kontinuitet.

Onsdagseftermiddagen tillbringade jag med Cristina. Hon gav mig alla detaljer om den svåra krisen kring Achilles bortgång.

Hon hade redan förra våren blivit sjuk och inte orkat göra någonting, men undersökningar ledde inte till något resultat. Till slut visade det sig vara ett lymfom, en form av cancer relaterad till leukemi men mildare, som ännu för 15 år sedan dock var dödlig. Nu hade en viss Hodgkin funnit på ett nytt botemedel som hette Rituximab eller Mabthera, som slutligen tycktes ha önskad effekt, men alla hennes vita blodkroppar måste bytas ut och ersättas med nya. Det var en lång och svår sjukhusprocess, och för att inte oroa sin far sade hon ingenting om saken till honom, men han förstod att hon förteg något och propsade på sanningen, som hon envist höll inne med så länge hon inte visste om hon skulle överleva eller inte. Krisen inföll under jultiden, innan hon åkte in på sjukhus för den slutgiltiga behandlingen träffade hon Achille som ruskade på huvudet åt henne för att hon inte ville tala om vad det var. De hade alltid stått varandra ytterst nära.

Hon åkte in på sjukhus, och strax därpå insjuknade även Ida och fick åka in. Då passade Achille på att hälsa hem och kasta loss. När Cristina kom ut med beskedet att hon skulle klara sig hade Achille snabbt avlidit utan komplikationer.

På fredagen hade jag lunch med kusinerna Paola och Alberto Lanciai. Romanos yngsta dotter hade jag inte sett på sju år, medan jag dock fått träffa Hennis son varje år om dock flyktigt. Nu hade vi en rejäl lunch tillsammans på en enkel mycket veronesisk osteria som hette *Ai Asei*, som på veronesiska betyder "hos fåglarna". Vi bekymrade oss för de utdöende Lanciaiarna, det föddes bara döttrar i familjen medan de manliga bärarna av namnet inom vår släkt i nästa generation bara var två-tre stycken, sonen till Michael Lanciais son Vito och några sonsöner till Gaddo. Det var allt.

Samtidigt gick åren allt fortare ju äldre man blev. Paola citerade en släkting som sagt: "Passa på att leva ut ordentligt innan du blir 40, för sedan kommer dina år allt fortare att bara rinna ut i sanden." Paola gav henne rätt, och Alberto och jag kunde tyvärr bara instämma – han var 66, jag 65 och Paola 63.

del 4: Avslutning.

Det är inte så mycket att tillägga. Ändå lyckades vi med ytterligare en utflykt på morgonen före min avresa. Vi cyklade ner till sanktuariet Santa Teresa i södra Verona, som troligen är Veronas bästa och enda exempel på nygotik. Utvärtes är kyrkan tämligen konventionell med en hög kampanil som syns långa vägar, men när vi inträdde var det som om himmelen öppnade sig. Det var högt till taket, och denna 1800-tals kyrka är förtrollande vacker och betagande inuti. Den tarvar definitivt ett återbesök. Det pågick som bäst en mässa, så vi kunde inte vandra omkring, och fastän det var en vanlig torsdag var det många deltagare i gudstjänsten. Den stora kyrkan var halvfull.

Kyrkan är alltså inte en vanlig kyrka utan ett sanktuarium, och den är en av de tre kyrkor som har en *santa porta*, en sorts extra helig ingång, som bara öppnas vid ytterst speciella tillfällen, liksom *la santa porta* i Petruskyrkan i Rom som bara öppnas vid ett "heligt år".

Vi stannade till vid Piazza Bra inför ryttarstatyn av Viktor Emmanuel, Italiens första konung. Paolo berättade att en ryss en gång besökt honom i Verona och ställt sig frågande inför denna staty. "Om ni avlägsnat kungadömet, varför skrotar ni då inte statyn?" Han var också förvånad över det stora korset vid Don Calabria som nattetid lyser över hela staden och undrade över dess funktion. Paolo förklarade att det bara var en vanlig katolsk manifestation, liksom Kristusstatyn över Rio de Janeiro. "Aha!" sade ryssen. "Reklam!"

Resan tillbaka norrut gick den här gången utan problem, jag fick byta i München och Mainz för att komma till Hamburg och gå ombord på Puttgardenfärjan, som inte medgav tåg för tillfället, och kom punktligt fram till Köpenhamn efter 17 timmar från München, (det gamla direkta München-Köpenhamntåget tog bara 14 timmar,) och hade tre minuter på mig att hinna till Helsingörtåget, men jag hann precis. I Helsingör väntade Grisen mot Gilleleje, och i Hornbaek mötte mig min bror Michael.

Jag hade inte varit i Enggården sedan vår mor Guns bortgång för fyra år sedan, men återseendet var hjärtligt, och vi hade en lång och mycket trevlig kväll tillsammans, då vi hade mycket att ta igen. Den stora frågan var Virhamn, som nu är till försäljning och har en eventuell spekulant, men ännu kan avvecklingen av vårt släktställe sedan 93 år ångras, om någon i familjen skulle få tillgång till mycket pengar. Ingen vill bli av med detta världens bästa sommarställe frivilligt. Så här löd mitt senaste inlägg i debatten:

"Naturligtvis har jag här i Italien diskuterat situationen med Aurelios (våra) släktingar, som med sina betydligt mera omfattande familjer och erfarenheter av släktangelägenheter har haft en hel del att komma med. Emellertid vill jag inte framföra deras råd och synpunkter här - ännu.

Dock vill jag framföra två andra citat av finlandssvenskar med relaterade erfarenheter. Den första är en gammal god vän till mig i Finland sedan 25 år, och för mig väger hans ord tyngst:

"Hoppas Dina anhöriga tar sig en tankeställare. Rekommenderar att de ger sig tid att reflektera över hur värdefullt ett sådant släktställe är som Virhamn. Fastän Povel besjöng ett gammalt ruckel och ingenting att jämföra med Virhamn, (<https://www.youtube.com/>

[watch?v=XjtNn0tnHgA](#)) är det ju "minnena från förr som mot en slår när man genom grinden går." Det är sådant man inte frivilligt skall avhända sig, och som man är skyldig att se till att övergår på kommande släktled i minst samma skick som man fått uppleva det."

En annan god finlandssvensk vän till mig är Laila-Carita Saxberg, som bor i Göteborg men mest arbetat utomlands, bland annat som diplomat i Amerika. Även hennes familj har haft ett släktställe i Sibbo skärgård, som majoriteten av delägare beslöt att sälja för ett antal år sedan, med mera bekymmer som resultat än vad de hade av förvaltningen av själva stället. Så här har hon sagt:

"Vad ni än gör, så sälj inte bort ert släktställe i Finland. Om ni gör det kommer ni aldrig att kunna förlåta er själva, för när det är gjort är det gjort, och då finns det ingen väg tillbaka."

Den uppenbara möjligheten föreligger, att det kan visa sig betydligt svårare och mera smärtsamt kännbart att avveckla stället än att fortsätta förvalta och vårda det som vanligt, som vi ändå kunnat göra hittills i 93 år.

Kjells huvudargument för försäljning tycks ha varit skräckscenariot inför kostnaderna för installationen av det vattenrörssystem som drabbat Sarvsalö som en tvångsmardröm, vilket dock ett antal Sarvsalöbor resolut gjort motstånd mot, och av vad jag har förstått skulle operationen vara helt frivillig och egentligen inte vara nödvändig för sådana hushåll som bara använder vatten sporadiskt under perioder som inte är längre än en vecka. Vårt gamla avloppssystem, har det hetat, är fullt tillräckligt för det lilla vi använder. Det är huvudsakligen för de under hela året bofasta som det nya dyra vattensystemet visat sig ofrånkomligt.

Jag vill även erinra om, att utom jag har även Rasmus tidigare anmält sitt intresse för att ekonomiskt hjälpa till vid behov."

Den 29 juni måste affären avgöras, det är om två månader, och till dess hinner mycket hända och inte minst hoppet fortsätta att näras med positiva energier och postulat.

Åtterresan till Göteborg blev en repris i miniatyr av nedfartens skräckresa. Det pågick banarbeten på järnvägslinjen. I Falkenberg måste alla stiga av tåget och fortsätta med buss, om vi ville komma vidare. Bussen gick till Varberg, (*Warberg* på engelska). I Varberg väntade ett anslutningståg – efter en halv timme. Under tiden fick vi stå och frysa på perrongen i 9 graders värme och snålblåst. Genom denna sista försening förlorade man lunchmöjligheten i Göteborg, där luncherna stängde klockan 3, och i Helsingborg hade tiden varit för knapp. Sålunda avslutades resan som den inlets – med ödets nyckfullhets försmädliga sabotage.